D·N
24/2 1949

Vår utrikespolitik

Den skandinaviska splittringens följder

Att Norges beslut om förberedd samverkan väster ut undergräver huvudmotiven för den svenska isoleringspolitiken lär de flesta öppet eller antydningsvis erkänna. Då en tidning samtidigt med ett sådant erkännande hävdar att även skälen för svensk västsamverkan försvagas visar den blott hur långt tankeförvirringen kan gå i kritiska lägen; det är dock utesluta tet att ett visst faktum både försvagar grunderna för en bestämd politik och för det enda tänkbara alternativet till denna politik. Den påtagliga sanningen är att genom Norges beslut möjligheten för Sverige att under kortare eller längre tid stå utanför ett allmänt krig — denna hörnsten i isolationismens bevisföring — praktiskt taget blir lika liten som Norges; den blir, har det sagts, rent teoretisk, och av denna teoretiska möjlighet har man i detta sammanhang ingen glädje. En rysk aktion för ockupering av Norge kommer med nästan hundraprocentig säkerhet att omedelbart dra in Sverige i krig — även om vi själva är benägna att utan ingripande se sorgespelet av år 1940 uppföras än en gång i än ohyggligare gestaltning. Och om det hopplösa i att försvara Sverige mot ett Ryssland som intagit Norge och Danmark och därmed avskurit oss från Västern torde det vara överflödigt att orda.

Någon säkerhet för att Sverige skulle få snabb och effektiv hjälp vid ett isolerat överfall uppträder däremot icke genom Norges ändrade politik. Risken för ett dylikt överfall har av neutralitetsivrarna betecknats som ytterst obetydlig; en minskning av en enligt deras mening från början minimal risk bör icke från deras håll framhävas som väsentlig. Uppenbart är att denna risk, stor eller liten, finns så länge löfte om hjälp icke erhållits och förberedelser för mottagandet av sådan hjälp icke träffats. Endast inalkten härom kan förklara statsministerns betonande av att ett skandinaviskt förbund — utan formell anslutning väster ut — skulle öka västmakternas benägenhet att stödja oss. Och även om hjälp kommer, måste den på grund av att den icke förberetts bli vida mindre värdefull än den förberedda hjälpen till Norge och eventuellt Danmark. Ty den samordning av det skandinaviska försvaret som skulle vara rit den enda reella fördelen av en nordisk allians i neutralitetens tecken blir uppenbart omöjlig, därest en eller två av de nordiska staterna sluter förbund med Västern, medan Sverige förklarar sig neutralt.

En tröst har man sökt i påpekandet att Norge, och eventuellt Danmark, nu blir försäkrade om effektiv hjälp och att alltså på detta sätt Skandinaviens försvarsläge förbättras. Tanken är alldeles riktig — men den innebär tillika det mest uttryckliga underkännande av den isolationistideologi som i det längsta sökt hindra Danmark och Norge att anknyta väster ut. Konsekvent utförd borde tanken leda till kravet att Sverige följer Norges väg, ty också här böhöver materiel och är i behov av bistånd vid angrepp, även om våra omedelbara hjälpbehov inte är så trängande som våra grannfolks.

Det kanske mest slående i det nya läget är likväl att det dilemma som sedan månader präglar svensk utrikespolitik förtätas. Statsledningen har valat vinna en västsamverkans fördelar utan att påta sig dess plikter; den har velat uppfattas som halvt alliерad i Washington och som strängt neutral i Moskva. Detta spel kan knappast längre drivas. Antingen intar vi i realiteten samma politiska position som Norge, och då frågar man sig varför vi inte följer samma politik. Eller är vi, för att begagna utrikesministerns ord, reellt neutrala, och då kan vi inte göra anspråk på de fördelar samverkan erbjuder.

Ett moment i detta dilemma belyses klart i hr Vougts bekanta uttalande i förra veckan. Försvarsministern godtog tanken att vi eventuellt skulle skjuta ned västmaktsplan med av västmakterna utverkade vapen — ehuru han rädde de krigförande att slåss på andra områden — och tillade att vapen från Västern kunde vi säkert få om vi hotade att eljest sluta upp på motståndarens sida. Det är genomförd neutralitetspolitik, utan tvivel. Men kan regeringen tänka på att driva den politiken om också Norge står på västsidan? Kan demokratiska svenskar tänka sig att vi skall bekriga, eller hota att bekriga, Norge på rysk sida?

A andra sidan: är vi på det klara med att vi aldrig kan strida mot Västern, att vi tvärtom måste ha hjälp från Västern, kan vi då rimligen begära att betraktas som neutrala? Och är det då inte bättre att säga ifrån och att därmed försäkra oss om de fördelar en västsamverkan erbjuder? Den enda realskillnaden mellan ståndpunkten och den egna politiken synes vara att vi enligt den förra måste be om oförberedd hjälp, men inte säkert får den, medan vi enligt den senare är försäkrade om förberedd hjälp.

I CENT-RUM
för debatten

Bengt Anderberg

KAIN

"Den visar en dite tare som inte ger sig till tals, som är underbart rikt utrustad ... som synes förutbestämd att svara för några av de dominerande linjerna i de närmaste decennier nas litterära ansikte."

Olof Lagercrantz i Sv. D.

9:e tusendet
i press
9: 50

BONNIERS

Existensminimum

De gemensamma regler för lönesvadrag till skatt och jämförligt som Stockholms exekutionsverk fastställde i december väckte genast oro i åtskilliga läger. Man påpekade att kommunala myndigheter på detta sätt gjorde statlig lagstiftning delvis verkningslös, och man frågasatte hur återverkningarna på andra skattebetalare skulle bli. Nu har en av riksdagens tankeklaraste landsbygdsrepresentanter, fil. Svensson i Ljungskile (fp), interpellationsvägen preciserat en av frågeställningarna. Han vill veta av finansministern om denne finner det möjligt att låta kommunerna korrigera skattelagstiftningen i så stor utsträckning som här skett och om hr Wigfors i motsatt fall är beredd att ingripa.

Såsom tidigare understrukits på denna spalt, skulle det vittna om förbluffande slapphet från statsmakternas sida att i fortsättningen som hittills sitta med armarna i kors. I åtskilliga städer ligger existensminimum för skatteuppbörd över den punkt på inkomstskalan där statsskatt skall börja uppbäras. Och man vill inneriigt hoppas att uppbördsminimum i hela landet ligger ovanför den orimligt låga gränsen för kommunal beskattning. Vad som inte kan tas ut av debiterad statsskatt överkar på ett rationellt sätt på statens inkomster. Vad som genom uppbördsminimum skärs bort av kommunalskatten, och det är nyo- kets stora belopp, blir samtidigt en irrationell merbelastning av statens utgifter, eftersom staten enligt källskattesystemet garanterar kommunerna hela den skatt som debiterats för deras räkning. Härtill kommer, som interpellanten särskilt framhåller, att skattebefrielse i små omständigheter med speciell ambition att göra rätt för sig eller med ett mindre, utmätningsbart kapital kommer att betala skatter som flertalet medborgare i motsvarande ekonomiska uppbyggnader om försvarets angelägna krav. Men länge till han man inte tiga.

Normännens beslut kommer att tvinga fram samtingen också hos oss, slutar den sist citerade tidningen. Den har rätt.

En fråga om förtroende kallas Atlantpakten av den engelska tidskriften Economist. Tre händelser har nyligen vidrört tvivel om Förenta staternas möjligheter att verkligen utlova bistånd, nämligen hr Langes återkomst frutsteloa förhandlingar i Washington, den första debatten om pakten i amerikanska senaten och rykterna att Förenta staterna ämnade dra tillbaka sina trupper från Japan:

Resultatet av dessa tre händelser har blivit att den djupt rotade oron för Västalliansen i Förenta staternas utrikespolitik har fått förnyad näring. Det är kanske knappast nödvändigt i England att avslöja vad dylika tankegångar egentligen innebär — fullständigt orealistiska utom som hjälpmedel åt den kommunistiska politiken. Blott ett fåtal röster kommer att höjas i passionerad iver att göra England till ett andra Sverige. Men ute i Europa, får det kommunistiska inflytandet är starkare och den politiska stabiliteten längt mindre, är det av väsentlig betydelse att rykten och insinuationer av detta slag blir tämpade omedelbart.

Förestållningen att vissa egendomliga drag i Förenta staternas politik bör leda till europeisk neutralitet är fantastiskt verklighetsfrämmande, fortsätter tidskriften:

Ingen aggressiv diktatur kommer att skrämmas till att avstå från att, om, därför att exempelvis ett världskrig bryter ut, det kommunistiska partiet i Frankrike eller Italien blir mäktigare. Det enda som avskräcker en verkligen att vilket slag av aggression som helst mot vilken del som helst, har liten den än må vara, kommer att framkalla ett större krig med en motståndare som är jämförbar i fråga om storlek och militär styrka. Europas länder måste göra klart för sig att de har en enda strategisk fråga att ställa i samtliga Förenta staterna till deras hjälp om Sovjetunionen anfaller dem? Det är närvarande enda kända avskräckningsmedlet mot krig av Amerikas villighet att försvara sina europeiska broderländer, om detta skulle visa sig nödvändigt.

Argumentet att Atlantpakten inte är någon säkerhet för att Förenta staterna verkligen kommer att inträda i krig är inte mycket värt, säger Economist vidare. Ingen försvarar, ingot avtal, har högtidligt 'det än må vara, kan tvinga något land att automatiskt inträda i ett krig förrän det blir anfallet. Vad Atlantpakten betyder är samordning av strategin, gemensma staber, gemensam utrustning och annat sådant som gör gemensam handling möjlig när den blir nödvändig:

Ett sådant maskineri saknades fullständigt 1939. Dess existens är i sig själv en garanti för säkerhet och, för effektivt försvar...

Nu och för månader framåt kommer vårt återhållsamhet i agressionslusten att bero inte på den eller den artikeln i det eller det fördraget utan på Sovjetunionens övertygelse om att aggression från dess sida betyder atomkrig. Den rätta vägen för västmakterna är i den situationen att offentligen befästa sin inbördes solidaritet och förbindelse med ett fastställt och fortsatta förhandlingarna om detaljerna utan förtjänst och utan onödig oro.

Det är sådana kallt verklighetsbetonade synpunkter som den svenska utrikesledningen inte vill förstå — och som övriga demokratiska partiers ledningar inte vågar tänka igenom.

Anmälan mot DN från hr A. Vougt

Statsrådet Vougt anmäler på onsdagen Dagens Nyheter och Exkl.tima-Kuriren för presenot opinionsnämnd. Anledningen är de angrepp som dessa tidningar riktat mot hr Vougt efter hans anförande på konferensen Folk och försvar i förra veckan.

Statsrådet förklarar att Dagens Nyheters referat av hans inlägg på konferensen är felaktigt och återger par som bevis en uppteckning på ställ. Hr Vougt anhåller om nämndens skyndsamma behandling av detta tidningarnas aktion mot honom är i övermorgonmiddag med god publicitet sed.

Dagens Nyheter har den 17 februari, skriver hr Vougt, av ett anförande, som jag höll vid den av socialdemokratiska ungdomsförbundet anordnade konferensen Folk och försvar, lämnat ett referat. Följande dag har Dagens Nyheter i en ledare den artikel med utgångspunkt från detta felaktiga referat riktat ett häftigt angrepp mot mig, vari åtskilligten uppenbarligen bemödat sig att finna på tillspetsat felaktigande uttryck som möjligt.

Sedan denna artikel offentliggjordes utsände jag ett tillrättalägganden genom TT. Mitt främsta syfte med detta tillrättalägande var att demontera påståendet att jag skulle yttrat att Sverige, under ett krig av neutralitetsrådskningar från västmakterna skulle drivas till att inträda i krig på rysk sida. Tillrättalägganden det upptogs följande dag i en ledande artikel i Dagens Nyheter, vari det i stort sett i mina ursprungliga uttalanden vidhölls att jag fällt det av Dagens Nyheter uppgivna yttrandet. Såvål i rubriken som i texten hade akribenten uppenbarligen även denna gång bemödat sig om att skärpa uttrycket längt utöver vad som är vanligt i svensk politisk polemik.

Att de uttryck som Dagens Nyheter vid återgivandet av mitt anförande framgår, skriver hr Vougt, av det på ställandeupptagning byggda referat som Svenska Dagbladet efter anmälan av arrangörerna och som övervägdes till nämnden. Som av uppteckningen framgår har jag varken fällt det av Dagens Nyheter mig tillskrivna uttrycket beträffande Sveriges inträde i krigets på rysk sida eller över huvud tagot gjort mig skyldig till de utlanden, vilka betecknas som "lidiser" och "blamager."

Min anmälan mot Exkltuna-Kuriren gäller, förutåter hr Vougt, att tidningen i en ledande artikel den 18 denna återgett den sålunda felaktigt av Dagens Nyheter mig tillskrivna yttrandet och därpå uppbygger ett argumentligen hänlett